

ΚΩΝ. Ι. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ
Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1955

Ε.Υ.Δ. 2005 Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ
Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΩΝ. Ι. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ
Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1955

Ε.Υ.Δ.Φ.Σ. Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

**Τῆ ἱερᾷ μνήμῃ
τῶν ἀπηνῶς θανατωθέντων συνομηρῶν
εὐλαβῶς τοῦτε ἀνατίθεται**

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

"Οτε πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀπαρχὴν ποιούμενος τῆς ἐκδόσεως τοῦ συστηματικοῦ μου ἔργου, διετύπουν σκοποὺς καὶ παρεῖχον ἐπαγγελίας, δὲν ἦτο παντάπασι δυνατὸν νὰ φαντασθῶ ὄσας καὶ ἡλικίας ἐμελλόν νὰ συναντήσω δυσχερείας καὶ ἐναντιότητας· δὲν ἠδυνάμην τὸ παράπαν νὰ πιστεύσω ὅτι ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ ἄλλως εὐρέος καὶ πάνυ δυσχεροῦς ἐκείνου προγράμματος θὰ ἐχώρουν τόσο βραδέως προσκρούων ἐξ ἀρχῆς εἰς πολλά, ποικίλα καὶ ἀδόκητα κωλύματα. Εἰς τὴν ἐκδοσιν δηλαδὴ τῶν περὶ τῆς φιλοσοφίας τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς τοῦ μέσου αἰῶνος δύο τόμων προσεδόκα τις εὐλόγως νὰ ἐπακολουθήσωσιν ἕτεροι ἐφεξῆς, εἰς τὴν λοιπὴν φιλοσοφίαν, τὴν τε ἀρχαίαν καὶ τὴν νεωτέραν, ἀναφερόμενοι. Πλὴν ἀλλ' ἄλλα πολλά καὶ πολλῆς βραδύτητος παραίτια ἐπεγέροντο πράγματα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπιστημονικαὶ μελέται, οὐχὶ ἄσχετοι πρὸς ἰσχυράς τινας προσωπικὰς ἑροπὰς καὶ οἷον εἰ συμφύτους κλίσεις, παρεξέκλιναν τὸν γράφοντα εἰς πολυετεῖς εἰδικὰς ἀσχολίας, ὧν καρπὸς ἦτο ἡ τῷ 1939 προελθοῦσα εἰς φῶς δίτομος περὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐγγέλου πραγματεία." Ἐπειτα δ' εὐθὺς ἐπῆλθεν ὁ ὀλέθριος δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος καὶ ἡ ἀλγεινοτάτη τοῦ ἔθνους περιπέτεια, κοινὰ τε καὶ ἴδια ἀνεκδιήγητοι ἀτυχία ἢ συμφοραί, προδοτικαὶ καὶ φονικαὶ ἐπιδρομαί, εἰδεχθεῖς δηρώσεις καὶ ἀνηλεεῖς ἐρημώσεις, σκυθικῆς ἀγριότητος ἰδιόρρυθμοὶ σφραγιασμοὶ καὶ ἀνασκολοπισμοί, φρικώδεις καὶ ἀνήκουστοὶ θηριαδία, ἀπάνθρωποι ὁμηροὶ καὶ τὰ ἀπὸ τούτων πολυποίκιλα δεινὰ, μακρὰ τε καὶ βαρεῖα ἀλλεπάλληλοι ἀσθένειαι καὶ συναφῆ πολυώδυνα καὶ ἀνήκεστα παθήματα! Πόσα ἔτη πολύτιμα καὶ εἰς τῆς ἐπιστήμης τὴν θεραπείαν προωρισμένα δὲν ἀπώλοντο μάτην, Ολιβερωῶς καταδαπανηθέντα εἰς ταλαιπωρίας καὶ ἀγωνίας, νόσους καὶ ὀδύνας, ὑψηλῶν σκοπῶν καὶ γλυκερῶν ὀνείρων καὶ πόθων, φεῦ, διαλυτικὰς! Ποσάκις δέ τις καὶ

ἄκων δὲν ἐζήλωσε καὶ δὲν ἐμακάρισεν ἄλλους ἄλλων γενεῶν προγενεστέρων ἀνθρώπους, οἵτινες καιρῶν εὐμενεστέρων εὐμοιροῦντες καὶ ἀγαθῶν κοινῶν ἢ ἰδίων πλειόνων εὐποροῦντες, πρὸς δ' ἔτι παντοειδῶν ἀπηλλαγμένοι ἐμποδισμάτων παρ' ἀνθρώπων ἐπιφθόνων καὶ κακῶν, ἠδύναντο ἤρεμοι, ἀνέτως καὶ ἀπερισπιάστως ἐργαζόμενοι, ἀφθονωτέρους καὶ ἀγλαωτέρους νὰ ἀποφέρωσιν εἰς τὴν ἐπιστήμην καρπούς!

Εἰς τὰς παντοίας ἄλλας δυσκληρίας, τὰς τοῦ ὄλου βίου οἶονεὶ ἀχωρίστους συντρόφους καὶ ἐπαχθεῖς ἀκολούθους, προσεγένετο καὶ ἕτεραί τις, οὔτε μικρὰ οὔτε ἤττον πικρὰ, ἢ περὶ τὴν ἔκδοσιν δηλαδὴ τῶν πεπονημένων δυσκολία ἢ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπαιτουμένων ἐπικουρικῶν μέσων, οἷα ἐν χρόνοις παλαιότεροις ὑπῆρχον λιπαρὰ καὶ δαψιλῆ. Εἶναι τῷ ὄντι λυπηρὸν καὶ ἀπαισιοδόξων σκέψεων πρόξενον ὅτι ἢ μὲν πολλαπλᾶς καὶ βαρυτίμους εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸ ἔθνος προσενεγκοῦσα ὑπηρεσίας καὶ λειτουργίας «Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ»¹ ἐξέλιπε προῶρως πως, τερματίσασα τὸν ἔνδοξον αὐτῆς βίον ὁμοῦ σχεδὸν μετὰ τοῦ ἰδρυτοῦ, οὐδεὶς δὲ μετὰ τοσαῦτα ἔτη ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ζαπλούτων ἢ πολυταλάντων εὐρέθη πρόθυμος, ὅπως παρέλθῃ εἰς τὸ μέσον συνεχιστῆς καὶ διάδοχος τοῦ ἔργου ἐκείνου· οὐδεὶς τῶν πλουσίων ἐφιλοδόξησε νὰ καταστῇ χορηγὸς καὶ ἰδρυτῆς παραπλησίας Βιβλιοθήκης καὶ τοιούτῳ τρόπῳ, μικρὰ μὲν αὐτὸς δαπανῶν μέγα δὲ τοὺς ἄλλους καὶ τὴν ἐπιστήμην ὠφελῶν, νὰ ἀναδειχθῇ ἔθνικὸς εὐεργέτης, μιμούμενος τὸ λαμπρὸν καὶ ζηλωτὸν παράδειγμα τοῦ μεγαλόφρονος ἐκείνου ἀοιδίμου ἀνδρός, τοῦ Γρηγορίου Μαρασλῆ, ὅστις ἀπεδείχθη νεώτερος Μαικήνας καὶ οὗ αἱ γενναῖαι δωρεαὶ καὶ ἀφθονοὶ χορηγίαι, τὰ φιλογενῆ καὶ θεοφιλῆ ἔργα², θὰ μένωσιν ἀεὶ μετ' εὐγνωμοσύνης ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἔθνους, ζωηρῶς καὶ βαθύτατα ἐγκε-

¹. Παρσμερῆς πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην ταύτην ἐγένετο ἡ «Ζωγράφειος Βιβλιοθήκη», ἣτις συνετέλεσεν εἰς τὴν ἔκδοσιν ἀρχαίων πεζογραφῶν καὶ ποιητῶν.

². Οὐχ ἤττον μεγαλόδωρος καὶ εὐεργέτης τοῦ ἔθνους ἀνεδείχθη, πληρῶς ἄλλων, καὶ ὁ ἀείμνηστος Χριστάκης Ζωγράφος διὰ τῆς ἤδη μνημονευθείσης φερωνύμου βιβλιοθήκης.

χαραγμένα, ανεπίληστα και άγηρατα. Τόσον άρα γε άπεξήραναν τήν άλλοτε καλλίρρον και ώς άκένωτον προσπίπτουσαν πηγγήν τών έθνωφελών άγαθοεργιών και μεγίστων προς τήν πατρίδα εϋεργεσιών, τόσον λοιπόν επηρεάσαν βλαβερώς τά φρονήματα και τούς τρόπους οί τελευταίοι δυσχείμεροι και ζοφεροί χρόνοι, οί ύλιστικοί και στυγνοί καιροί ;! Δυστυχώς συνακόλουθα αυτοίς έγέροντο μυρία και δυσαπάλλακτα κακά, έν οίς και ή περισσή προς τας πνευματικας χρείας άδιαφορία. Κινδυνεύει δε να άποσβεσθή και ει τι έσώθη φιλομουσίας ζώπυρον, άφοϋ και ή πολιτεία αυτή δεν επέδειξε μέχρι τουδε τήν προσήκουσαν στοργήν και μέριμναν.

Διά ταϋτα ή ανά χείρας πραγματεία θα κατελείπετο άνέκδοτος, άν μη άνελάμβανεν αυτήν ο «'Οργανισμός εκδόσεως σχολικών βιβλίων», οστις επ' αίσίοις οίωνοίς επεξέτεινε τήν δρασιν αυτού (άλλ' άτυχώς, τό γε νϋν έχον, μόνον έν περιορισμένω τινι μέτρω) ¹, έχώρησε πέρα του κυρίου και άρχικοϋ σκοπού και χωρήσας απέβη πολλής και άξιολόγου ώφελίας πρόξενος. Διό και θερμά οφείλονται εις τά μέλη του Συμβουλίου τούτου συγχαρητήρια και εϋχαριστίαι.

Λοιπόν μετά τον μετριασμόν τών κακών και τήν άρσιν τών έμποδίων επανερχόμεθα εις τό διακοπέν έργον, ασχάλλοντες δ' όμως και βαθέως άλγοϋντες αναλογιζόμενοι ότι τά επάλληλα παθήματα και ή υπόλοιπος μικρά του βίου προθεσμία δεν θα επιτρέψωσι πιθανώς τήν τόσον ποθεινήν καλών τε και επωφελών σκοπών έφιξιν και συντέλεσιν. "Οπως άν έχη, φέρομεν νϋν εις φώς τό παρόν βιβλίον, συνέχειαν τής Φιλοσοφίας του μέσου αιώνος.

Τό προκείμενον βιβλίον, άπότοκον και τουτο χρόνου και πόνου πολλοϋ, υποτυποϊ τήν διανοητικήν ενέργειαν άξιολόγου ιστορικής περιόδου, ήτις διηρέυνησε μέν επιμελώς και έκαρπώσατο ένθουσιωδώς τά άρχαία φιλοσοφήματα, μετεβίβασε δε αυτά επεξ-

¹. 'Ο 'Οργανισμός δεν είναι, ως μη ώφελε, πάντοτε εις τήν διάθεσιν ήμών. Εϋκταϊον δε θα ήτο να εξευσρεθί τρόπος, ώστε να δύναται να εξαρκή εϋπετώς εις τας παρ' ήμιν επιστημονικας χρείας, εως οϋ τουλάχιστον άναφανή νεώτερός τις Μαρασλής.

ειργασμένα και μετεσκευασμένα, ὡς βαρύτιμον κληρονομίαν, εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους· οὕτω κατέβαλεν εἰς γόνιμον γῆν πλήρεις δυνάμειος σπόρους, οἵτινες ἀνεφύησαν ὕστερον καὶ ἀνεπτύχθησαν εἰς εὐθαλῆ καὶ ἀγλαόμορφα τῆς φιλοσοφίας δένδρα. Καὶ ἀληθῶς τὰ διανοήματα τῶν χρόνων τῆς ᾽Αναγεννήσεως ἀπετέλεσαν τὰς ἀμέσους ἀφορμὰς τῶν νεωτέρων χρόνων¹. Ἡ τῆς ᾽Αναγεννήσεως φιλοσοφία θεωρεῖται κοινῇ καὶ εἶναι ὄντως περίοδος μεταβατικῆ ἀπὸ τῆς τοῦ μέσου αἰῶνος εἰς τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν. Κατ' ἐκείνην συνεχωνεύθησαν τὰ πορίσματα πάσης τῆς προτέρας μορφώσεως, συνηνώθησαν φιλοσοφήματα ἑλληνικὰ καὶ διδάγματα χριστιανικά, ἐξ ὧν πάντων ἐξεπήδησεν ἐν νεανικῇ δροσερότητι ὁ νεώτερος πολιτισμός.

Ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν οἰκείων φιλοσοφημάτων ἐτηρήσαμεν, ὡς ἔδει, τὸ προσῆκον μέτρον, ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῶν στενῶν καὶ περιγεγραμμένων ὁρίων τοῦ γενικοῦ ἡμῶν συγγράμματος. Διὸ καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ εὐρύτερος λόγος περὶ τῶν εὐκλεῶν ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ μεγάλων Διδασκάλων, οἵτινες εἴτε φυγάδες ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ εἴτε δοῦλοι ἐν τῇ στεναζούσῃ πατρίδι διετήρησαν ἄσβεστον τῆς φιλοσοφίας τὴν φλόγα καὶ ἅμα ἀνώρθωσαν καὶ ἀνεθέρμαναν τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων συνείδησιν. Ἐχομεν δ' ὁμως δι' ἐλπίδος ὅτι πάντες οὗτοι οὐκ εἰς μακρὰν θὰ καταστῶσιν ἰδιαιτέρας καὶ διεξοδικῆς πραγματείας περισπούδαστον ὑποκείμενον.

Ἐν τέλει εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς, ἵνα καὶ τὸ παρὸν πόνημα ἀποβῆ ἰσχυρὸν καὶ ὠφέλιμον, κρατύνῃ δὲ τὴν φιλόσοφον διάθεσιν τῆς πατριωζούσης νεότητος, εἰς ἣν κατ' ἐξοχὴν πρώτιστα καὶ μάλιστα ἀφιερῶθησαν ἀνέκαθεν πᾶσαι ἡμῶν αἱ διηνεκεῖς φροντίδες, πάντες οἱ μόχθοι καὶ οἱ ἀγῶνες.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Φεβρουαρίου 1955

ΚΩΝ. Ι. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

1. Οἱ μέλλοντες μετ' ἐπιστάσεως νὰ διεξέλθωσι τὴν προκειμένην πραγματείαν θέλουσιν εὐχερῶς συνίδει ὅτι πολλαὶ θεωρίαι, ὧν εἰσηγηταὶ ὑπολαμβάνονται συνήθως νεώτεροι, ἔχουσιν ἀμεσον ῥίζαν καὶ πηγὴν φιλοσόφους τῆς ἐνταῦθα ἀναπτυσσομένης περιόδου.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	ζ'—ι'
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΗΜΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΝ ΤΗ, ΔΥΣΕΙ	13
---	----

Α. ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΗΣ ΠΛΑΤΩΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ 19

1. ΓΕΜΙΣΤΟΣ Ἡ ΠΛΗΘΩΝ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	19
2. Ὀντολογία	21
3. Ἀνθρωπολογία καὶ ἠθικὴ	24
4. Ἐπισκόπησις	26

2. ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ

1. Βίος καὶ συγγραφή	27
2. Ὑπεράσπισις τοῦ Πλάτωνος.....	29

3. ΦΙΚΙΝΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή	34
2. Ὀντολογικαὶ θεωρίαι	35
3. Ψυχολογία καὶ γνωσιολογία	37
4. Ἐπισκόπησις.....	39

4. ΠΙΚΟΣ Ο ΜΙΡΑΝΔΟΛΗΣ

1. Βίος και συγγραφή	40
2. Ὀντολογικαὶ θεωρίαι	41
3. Κοσμολογία και ἀνθρωπολογία	42
4. Ἔτεροι πλατωνικοὶ	44

B. ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ**I. ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΟΙ****1. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ Ο ΣΧΟΛΑΡΙΟΣ**

1. Βίος και συγγραφή	47
2. Ὑπεράσπισις τοῦ Ἀριστοτέλους	49
3. Ψυχολογία	51
4. Πρόνοια και προορισμὸς	54
5. Ἐπισκόπησις	57

2. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΑΖΗΣ

1. Βίος και συγγραφή	57
2. Ὑπεράσπισις τοῦ Ἀριστοτέλους	59
3. Ἐπισκόπησις	61

3. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ

1. Γεώργιος Τραπεζούντιος	62
2. Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος	64

II. ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΩΝ

α) Οἱ Ἀβερροϊκοὶ	69
β) Οἱ Ἀλεξανδρικοὶ	72

1. ΠΟΜΠΙΟΝΑΤΙΟΣ

1. Βίος και συγγραφή	72
2. Ψυχολογία	73
3. Ἐλευθερία και Πρόνοια	76

2. ΚΑΙΖΑΛΠΙΝΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	76
2. Ὀντολογία.....	77
3. Ψυχολογία.....	80
4. Ἐπισκόπησις.....	81

3. ΖΑΒΑΡΕΛΛΑΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή. Λογικαὶ θεωρίαι.....	82
2. Φυσικὴ καὶ θεολογία.....	84
3. Ψυχολογία.....	86
4. Ἐπισκόπησις.....	87

4. ΚΡΕΜΟΝΙΟΣ

1. Βίος καὶ ἔργον. Ὀντολογία.....	88
2. Ψυχολογία.....	90
3. Ἐπισκόπησις.....	91

Γ. ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΩΝ... 93

α) Ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία

ΛΙΨΙΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	93
2. Ὀντολογία ἢ πρόνοια.....	94
3. Ἡ εἰμαρμένη.....	96
4. Ψυχολογία καὶ ἠθικὴ.....	97

β) Ἡ ἐπικούρειος φιλοσοφία

ΓΑΣΣΕΝΔΗΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	99
2. Λογικὴ καὶ γνωσιολογία.....	101
3. Φυσικὴ τὰ ἄτομα.....	104

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΦΙΛΟΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΦΙΛΟΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΦΙΛΟΣ

Ε.ρ.Δ της Κ.τ.Π
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

	Σελ.
4. Κοσμολογία· ἡ πρόνοια	106
5. Ψυχολογία	108
6. Ἠθικὴ	109
7. Ἐπισκόπησις	109
8. Ὁπαδοὶ	111

γ) Ἡ ἰωνικὴ Σχολή

ΒΕΡΙΓΑΡΔΟΣ.....	112
------------------------	------------

δ) Ἡ σκεπτικὴ αἵρεσις.....	113
-----------------------------------	------------

1. ΜΟΝΤΑΙΝΗΣ

1. Βίος καὶ συγγραφὴ	114
2. Ἀδύνατος ἡ γνῶσις	115
3. Ἀμφιβολία καὶ ἐπίγνωσις τῆς ἀγνοίας	118
4. Ὑποταγὴ εἰς τὸν θεὸν	120
5. Ἐπισκόπησις	121

2. CHARRON

1. Βίος καὶ συγγραφὴ	122
2. Ἀνθρωπολογία. Ἀδύνατος ἡ γνῶσις	124
3. Ὑποταγὴ εἰς τὸν θεόν· ἡ ἐλευθερία	127
4. Ἡ σοφία τῆς ζωῆς	128
5. Ἐπισκόπησις	130

3. ΣΑΓΚΤΙΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφὴ	130
2. Ἀδύνατος ἡ γνῶσις	131
3. Διατί ἡ γνῶσις εἶναι ἀδύνατος	133
4. Σχετικὴ μόνον γνῶσις	137
5. Ἐπισκόπησις	138

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Α της Κ.Π.Π.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

	Σελ.
ΑΠΟΠΕΙΡΑΙ ΠΡΟΣ ΙΔΡΥΣΙΝ ΝΕΑΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	140

1. ΚΟΥΖΑΝΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	140
2. Ὀντολογία ὁ θεός	145
3. Θεός καὶ κόσμος	153
4. Κοσμολογία.....	160
5. Ἀνθρωπολογία.....	166
6. Γνωσιολογία	168
7. Ἐπισκόπησις	176

2. ΒΟΒΙΛΛΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή	183
2. Θεολογία	183
3. Κοσμολογία ἡ ὕλη.....	185
4. Ἀνθρωπολογία.....	186
5. Γνωσιολογία	187
6. Ἐπισκόπησις	190

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΠΟΠΕΙΡΑΙ ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΝ ΝΕΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ (ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ) ...	192
---	-----

1. ΒΑΛΛΑΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	193
2. Ἐλεγχος τῆς κρατούσης Λογικῆς	194
3. Πρακτικὴ φιλοσοφία	197
4. Ἐπισκόπησις.....	198

2. ΑΓΡΙΚΟΛΑΣ

1. Βίος και συγγραφή	199
2. Διαλεκτική	200
3. Τὰ καθόλου	201
4. Ἐπίδρασις	202

3. ΒΙΒΗΣ

1. Βίος και συγγραφή	203
2. Ἐλεγχος τῆς Διαλεκτικῆς	204
3. Ψυχολογία	207
4. Ὀντολογία	208

4. ΝΙΖΟΛΙΟΣ

1. Βίος και συγγραφή	209
2. Ἀπόκρουσις τῆς διαλεκτικῆς	210
3. Τὰ καθόλου	212
4. Ἐπισκόπησις	215

5. ΡΑΜΟΣ

1. Βίος και συγγραφή	216
2. Ἡ ἀληθῆς Διαλεκτικὴ	218
3. Μέρη τῆς Διαλεκτικῆς	220
4. Τὰ Μαθηματικά	222
5. Ἐπισκόπησις	223
6. Ἐπίδρασις	225

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ	227
----------------------------	-----

Α. ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ**1. ΠΑΡΑΚΕΛΣΟΣ**

1. Βίος και συγγραφή	228
2. Ἀρχαὶ και μέθοδοι	230

	Σελ.
3. Κοσμολογία.....	232
4. Ἀνθρωπολογία.....	237
5. Ἱατρική, χυμεία, μαγεία.....	240
6. Ἐπισκόπησις.....	243

2. ΕΛΜΟΝΤΙΟΙ, ΦΛΟΥΔΙΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡΔΑΝΟΣ

1. Ἰωάν. Βαπτιστῆς Ἐλμόντιος.....	247
2. Ῥοβέρτος Φλούδιος.....	254
3. Ἰερώνυμος Κάρδανος.....	259

3. ΤΕΛΕΣΙΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	264
2. Φυσικὴ καὶ ὄντολογία.....	266
3. Ψυχολογία καὶ γνωσιολογία.....	269
4. Ἠθικὴ.....	273
5. Ἐπισκόπησις.....	275

B. ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

1. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή ..	278
2. Ὀντολογία.....	280
3. Κοσμολογία καὶ Φυσικὴ.....	284
4. Ἐπισκόπησις.....	289

2. ΒΡΟΥΝΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	291
2. Ὀντολογικαὶ ἀρχαὶ.....	297
3. Θεὸς καὶ κόσμος.....	302
4. Κοσμολογία.....	307
5. Μοναδολογία.....	312
6. Ἀνθρωπολογία (γνώσις, ἀρετὴ).....	314
7. Ἠθικὴ.....	316
8. Ἐπισκόπησις.....	321

3. ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΑΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή	328
2. Ἄρχαί. Σκέψεις καὶ ἀναίρεσις αὐτῆς	331
3. Ὀντολογία καὶ Θεολογία.....	336
4. Κοσμολογία καὶ φυσικὴ	341
5. Ψυχολογία καὶ γνωσιολογία	346
6. Ἠθικὴ.....	352
7. Ἐπισκόπησις	354

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΝ

A. Η ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	359
--	------------

I. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. ΜΑΚΙΑΒΕΛΛΗΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	361
2. Ἡ περὶ πολιτείας θεωρία	362
3. Ἠθικὴ καὶ θρησκεία	366
4. Ἐπισκόπησις	369

2. ΑΝΤΙΠΑΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ	372
---	------------

II. ΟΥΤΟΠΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. ΘΩΜΑΣ ΜΩΡΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	374
2. Τὰ κρατοῦντα κακὰ καὶ τὸ πολίτευμα τῆς Οὐ- τοπίας	376
3. Ἠθικὴ καὶ θρησκεία	381

3. ΜΙΜΗΤΑΙ ΤΟΥ ΜΩΡΟΥ

1. Καμπανέλλας	385
2. Ἄλλοι μιμηταὶ	388

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΙΟΥ

Ε.ρ.Δ της Κ.τ.Π
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Β. Η ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΘΕΩΡΙΑ 392

1. ΒΟΔΙΝΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή	393
2. Πολιτεία	393
3. Ἐρησκεία	395
4. Ἐπισκόπησις	397

2. ΑΛΘΟΥΣΙΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή	398
2. Δίκαιον καὶ πολιτεία	398
3. Ἐρησκεία	401
4. Ἐπίδρασις	402

3. ΓΡΟΤΙΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή	403
2. Ἄρχαί τοῦ δικαίου	405
3. Πολιτεία. Τιμωρίαὶ καὶ πόλεμοι	408
4. Ἐπισκόπησις	413

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

**Ο ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ**

1. Η ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

1. Ἄρχαί τοῦ ἀνθρωπισμοῦ	417
2. Ἐρασμος	418
3. Ροῦφος	421

2. ΛΟΥΘΗΡΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή	421
2. Δογματικαὶ θεωρίαι	423

Ε.Γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

	Σελ.
3. Θεολογία καὶ φιλοσοφία.....	430
4. Ἐπισκόπησις	432

3. ΜΕΛΑΓΧΘΩΝ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	433
2. Φιλοσοφικαὶ ἀρχαὶ	436
3. Ἐπισκόπησις	442
4. Ἐπίδρασις	443

4. ΖΒΙΓΓΛΙΟΣ ΚΑΙ ΚΑΛΒΙΝΟΣ

1. Ζβίγγλιος	445
2. Καλβῖνος	449

5. ΤΑΥΡΗΛΛΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	454
2. Φιλοσοφία καὶ θεολογία	455
3. Θεὸς καὶ κόσμος	456
4. Ὁ ἄνθρωπος	460
5. Ἐπισκόπησις.....	464
6. Ἐπίδρασις	466
7. Σοκινισμὸς	467

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

1. ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ

1. Μυστικὴ τάσις	469
2. Μυστικοὶ Schwenckfeld καὶ Franck.....	470

2. ΒΑΪΓΕΛΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	473
2. Ἀρχαί Θεὸς καὶ κόσμος.....	474

	Σελ.
3. 'Ο άνθρωπος και ἡ γνῶσις	477
4. 'Η ἀναγέννησις τοῦ ἀνθρώπου	482
5. 'Επισκόπησις	485

3. ΒΟΗΜΟΣ (BOEME)

1. Βίος και συγγραφή	487
2. Θεολογία (Θεογονία)	491
3. Κοσμολογία (κοσμογονία)	501
4. 'Ανθρωπολογία	512
5. Γνωσιολογία	517
6. 'Αμαρτία και ἀπολύτρωσις	519
7. 'Επισκόπησις	523
8. 'Επίδρασις	530

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

ΦΥΣΙΚΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	535
----------------	-----

1. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ DA VINCI

1. Βίος και συγγραφή	536
2. 'Επιστημονική ἐνέργεια	538
3. Φιλοσοφικαὶ θεωρίαι	541
4. 'Επισκόπησις	545
5. 'Επίδρασις	546

2. ΚΟΠΕΡΝΙΚΟΣ

1. Βίος και συγγραφή	547
2. 'Επιστημονικαὶ θεωρίαι	550

	Σελ.
3. Ἐπισκόπησις.....	554
4. Ἐπίδρασις.....	557

3. ΚΕΠΛΕΡΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	560
2. Ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα.....	563
3. Φιλοσοφικαὶ θεωρίαι.....	570
4. Ἐπισκόπησις.....	585

4. ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	587
2. Ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα.....	593
3. Φιλοσοφικαὶ θεωρίαι.....	601
4. Ἐπισκόπησις.....	613

5. ΝΕΥΤΩΝ

1. Βίος καὶ συγγραφή.....	621
2. Ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα.....	624
3. Φιλοσοφικαὶ θεωρίαι.....	629
4. Ἐπισκόπησις.....	640

Π Ι Ν Α Κ Ε Σ